

Võlumäe-Linnamäe maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu ekspertiis

Ekspertiisi koostanud Keskkonnaameti Viru regiooni tellimusel
FIE **Silvia Pihu** (filosoofiadoktor botaanika erialal)

Võlumäe-Linnamäe MKA kaitse-eeskirja eelnõu on üldiselt vastav EV „Looduskaitseseadusele“, EÜ nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta ning teistele õigusaktidele. Kaitseala loomine on põhjendatud pinnavormide, maastiku, kaitsealuste liikide ja Natura elupaigatüüpide kaitseks. Kaitse-eesmärgid on sõnastatud peamist hõlmavalt, veaks on II kategooria liigi nimetamine, mis on keelatud ja nimetamata on EELISE andmetel alal elutsevad III kategooria kaitsealused linnuliigid väänkael ja väike-kärbsenäpp.

Kaitseala pakutud piir on üldiselt põhjendatud, sest OÜ Envirest 2006.a. pakutud piir oli kahtlemata liiga suure ulatusega ja hõlmas ka mitte nii väga kaitset vajavat ala, kus küll maastikuelemendid jätkuvad, samas on peamiselt tegemist kultuurheinamaade ja põllumaadega, samuti on metsaosades rohkesti lageraietega alasid. Kaitstavana välja pakutud aladel ei ole leitud ka Natura elupaigatüüpe. Samas peame paratamatult siiski arvestama ka põllumajanduslike ja eraomanike vajadustega. Kaitseala laiendamine sellesse piirkonda tooks kindlasti probleeme sealsete maaomanikega. Uus pakutud piir on lähedasem praeguse kaitseala piiriga ja seega on omanike vastuseis ilmselt väiksem, sest nad on juba harjunud teatud piirangutega. Kuigi pakutavas suuremas piiris on ka kaks metsa vääriselupaika, on nende kaitse loodetavasti võimalik ka kaitsealata. Kaitseala välispiir on ka looduses enamasti jälgitav või siis seotud maaomandite piiridega. Siiski, kaitseala edelaosas Lepiku maaomandi õueala hoonetega tuleks täielikult välja jätta. Selles kohas võiks kaitseala piir kattuda praeguse piiriga, mis selle täielikult välja jätab. Seetõttu ei ole selle kohta eraldi kaarti parandusega lisatud.

Nii kaitseala praeguses ulatuses kui ka OÜ Envirest oli uutes piirides kaitseala planeerinud piiranguvööndisse, mis ei ole piisav kaitseala väärtuslikemate osade kaitseks. Viimati pakutud tsoneering piiranguvööndiks ja kolmeks sihtkaitsevööndiks on palju sobivam, tähtsamates metsaosades, kus asuvad ka vääriselupaigad ja/või on kirjeldatud Natura elupaigatüüpe, ja kus asuvad ka enamik kaitsealuste liikide elupaiku, on põhjendatult loodud rangema kaitsereežiimiga ja efektiivsema kaitsega sihtkaitsevööndid. Aasuvälja sihtkaitsevööndi piir on selgelt jälgitav. Raskem on Tõusu sihtkaitsevööndi piiriga, aga vastavalt seletuskirjale on see siiski arusaadav ja paremaid lahendusi ka ei ole. Tammemäe sihtkaitsevööndi piiri osas on eksperdil ettepanek piiri muutmiseks nii, et see hõlmaks ka vääriselupaika nr 143227 ja sellega ka rohkem Natura elupaigatüübina kirjeldatud (vari)ala – vt kaart Lisa 1.

Kaitsekord on üldiselt põhjendatud ja „Looduskaitseseadusega“ kooskõlas. Piirangud sihtkaitsevööndites on põhjendatud, põhjendatud on ka Tammemäe sihtkaitsevööndi jätmine hooldatavaks seoses Mõedaku spordibaasi olemasoluga seal. Piirangud peaks seal olema üldiselt piisavad, oluline on Tammemäe skv-s kindlasti järelevalve, et piirangutest ka kinni peetaks. Tammemäe skv-s asuv Mõedaku spordibaas on kahtlemata üks kaitseala ja selle väärtusi enim ohustav tegur, mille puhul tuleb, nagu juba öeldud, erilist tähelepanu osutada järelevalvele reeglitest kinnipidamise osas. Seda

tuleks ehk kajastada põhjalikumalt ka eelnõu seletuskirjas. Piiranguvööndis on esitatud suhteliselt täpsed nõuded metsa majandamise osas, mis on isegi üleliia täpsed kaitse-eeskirja jaoks. Siiski on need üldjoontes põhjendatud ja pisut vähem täpselt sõnastatuna võiks ka jääda. Kindlasti peaks sisse jääma vanades sinilillekuusikutes 0.5 ha langi nõue, kuna ulatuslike lageraiete tulemusel võib seal oluliselt muutuda metsatüüp (vähemväärtuslikus suunas), samuti on erosioonioht nõlvadel, samas väikeste lankide rajamine võib uuenduse seisukohalt isegi vajalik olla.

Kaitsekorra osas on väikesi märkusi, mis on toodud allpool paragrahvide ja lõigete kaupa.

EESMÄRGID

§ 1 lõige (1) punkt 2

Sõnastusviga. Peaks olema:

2) Euroopa Nõukogu (edaspidi nõukogu) direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - vanade loodusemetsade (9010*)³ ja okasmetsade oosidel ja moreenkuhjatistel (9060) kaitse;

§ 1 lõige (1) punkt 3

Vahetada linnuliik, EELISes puudub eesmärkides olemasolev valge-toonekurg ja eesmärkides puudub väike-kärbsenäpp. Peaks olema sõnastatud:

3) nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud linnuliigi ja selle elupaikade kaitse, kes on ühtlasi III kategooria kaitsealune liik: väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*);

§ 1 lõige (1) punkt 4

Maha võtta liiginimi, peaks olema

4) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud taimeliigi ja tema kasvukohtade kaitse, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik;

§ 1 lõige (1) punkt 6

Lisada linnuliik, peaks olema

6) III kategooria kaitsealuste taime- ja linnuliigi ja nende kasvukohtade kaitse: sulgjas õhik (*Neckera pennata*) ja väänkael (*Jynx torquilla*).

KAITSEKORD

§ 4 lõige (1)

Kuna kaitseala piirneb küll väikeses lõigus, aga siiski Kunda jõega osas, kus on kalapüük lubatud, võiks lubada ka kalapüüki kaitsealal:

Inimestel on lubatud viibida, pidada jahti, püüda kala, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.

§ 4 lõige (3)

Telkimine ja lõkke tegemine võiks olla lubatud lisaks õuemaale ka selleks ettenähtud kohtades. Isegi kui praegu ei tundu nendeks vajadust olevat, võib see ja tekkida ja seni kui kohta pole ette valmistatud, pole see ju ka probleemiks. Lõige võiks seega olla sõnastatud:

Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

§ 5

Kui kõik teised “Looduskaitseaduses” leiduvad olulised punktid on üles loetud, siis peaks olema ka seal leiduv punkt 8

8) väljastada metsamajandamiskava

§ 10 lõige (1) punkt 4

See kuulub tegelikult punkti üks alla, sest on metsakoosluse kujundamine. Seega ei ole sellist punkti eraldi vaja.

§ 13 lõige (2) punkt 2

Liiga detailne juhis raieteks, nii täpsed regulatsioonid kuuluksid pigem kaitsekorralduskavasse või antakse ette Keskkonnaameti poolt. Eksperdi arvates võiks sõnastada alljärgnevalt:

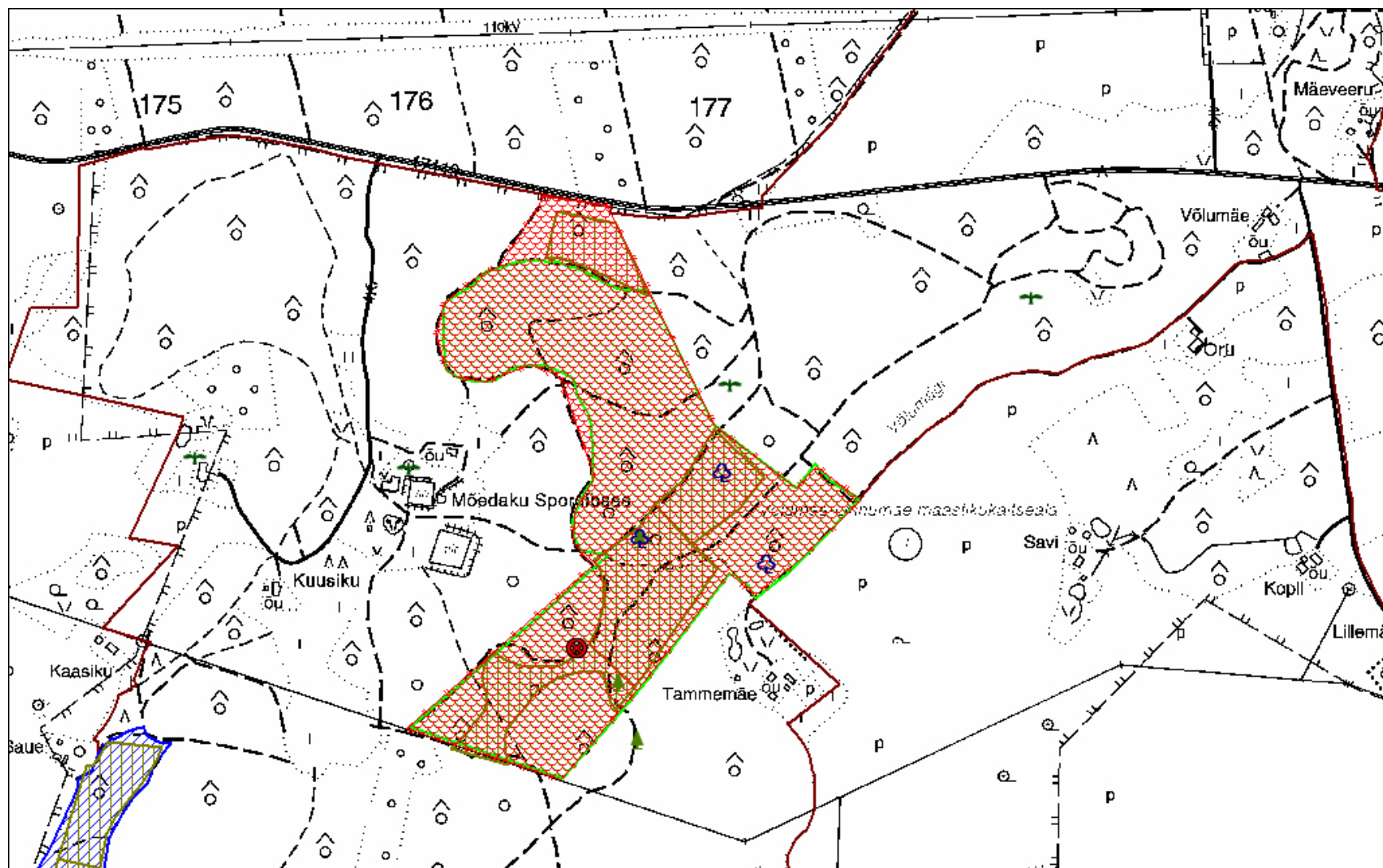
2) uuendusraie turberaiena kuni 2 hektaril raiejärgude vahega 10 aastat eeldusel, et esineb looduslik uuendus kasvukohatüübile sobivatest metsa moodustavatest puuliikidest;

3) üle 70-aastates sinilillekuusikutes on lubatud loodusliku uuenduse soodustamiseks lageraie häiludena pindalaga kuni 0,5 hektarit, mille juures peab arvestama kaitseala valitseja poolt etteantud tingimusi.

Ka **seletuskirja** tuleb lisada eesmärkide täiendused linnuliikide osas. Seletuskiri väidab, et kaitse-eeskirjaga on keelatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal, aga eeskiri seda ei sätesta. Muidugi on see Looduskaitseaduse alusel nagunii keelatud, nii et polegi tõenäoliselt vaja eraldi lisada. Samas on seletuskirja järgi keelatud olemasolevate maaparandussüsteemide hooldustööd, mida ka eeskiri ei sätesta ja milline keeld ei ole tõenäoliselt ka vajalik. Üldse leidub seletuskirjas teisigi vigu ja kordusi, mis tuleb parandada. Pärast avalikustamist tuleb lisada maaomanike seisukohad. Määruse mõju peatükis on kaitseala valitsejaks ja kaitse korraldajaks nimetatud asutusi, mis enam ei eksisteeri. Lisada lõik Mõedaku spordibaasi võimalikest mõjudest, näiteks mainides, et Mõedaku spordibaas on suurim mõjutegur, mis mõjutab eriti Tammemäe sihtkaitsevööndit. Näiteks eksisteerib oht, et olemasolevate rajatiste hooldamise sildi all laiendatakse rajatisi või rajatakse uusi, ei peeta kinni metsakoosluse kujundamisega seotud reeglitest vmt ning juhtida tähelepanu sellega seoses järelevalve vajadusele.

Väikeste parandustega sobib Võlumäe-Linnamäe MKA kaitse-eeskirja eelnõu kinnitamisele esitamiseks. Üle vaadata ja parandada tuleb ka seletuskiri.

30.06.2010

Lisa 1. Eksperdi pakutud Võlumäe-Linnamäe MKA Tammemäe skv piir. Tähistatud punase kalasabamustrilise polügoonina. M1:7500